★ DE 'PEMOEDA'-GROEPEN IN EN NA DE 'BERSIAP'-PERIODE (p. 746–48). Er zijn op Midden- en Oost-Java ook groepen geweest die niet tot gewelddadigheden tegen Nederlanders en Indische Nederlanders zijn overgegaan. Onze mededeling: 'Er kwam geen geëvacueerde in de Nederlandse enclaves aan die niet te berichten had van diep-schokkende ervaringen van hem of haar zelf of van bekenden' (p. 748, r. 6–8), is dan ook te algemeen gesteld.

DS. A. A. VAN RULER (p. 783, r. 9 v.o.). Was geen lid van de ARP maar bleef actief in de geest van Lingbeeks Hervormd-Gereformeerde Staatspartij.

★ HET AFTREDEN VAN KOLONEL DR. J. M. SOMER ALS DIRECTEUR VAN DE 'NEFIS' (CENTRALE MILITAIRE INLICHTINGENDIENST) (p. 830, noot 4). Wij schreven dat kolonel Somer geheime rapporten had toegezonden aan leden van de parlementaire en buitenparlementaire oppositie in Nederland (en dat hij 'daarmee tegen de lamp gelopen' was). Inderdaad, dat werd vermoed maar dat vermoeden werd bij een ingesteld onderzoek niet bevestigd. Wel was de Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon, Beel, in toenemende mate bezwaar gaan koesteren tegen zijn beleid; hem werd kwalijk genomen dat hij, zonder zijn superieuren er in te kennen, in maart '49 een z.g. signalement van de revolutionaire leider Tan Malaka die zich van Soekarno had losgemaakt (en, zonder dat de *Nefis* dat wist, kort tevoren door troepen die Soekarno trouw waren gebleven, was doodgeschoten), had toegezonden aan de militaire attachés van de buitenlandse consulaten. In april had Beel hem voorts moeten verzoeken, 'zich van interpretaties die het beleid zouden kunnen doorkruisen, te onthouden' (telegram, 11 april 1949, van Beel aan Den Haag, ARA, Alg. Secretarie, 3822). Inderdaad, Somer had, zodra was komen vast te staan dat Nederland een akkoord met Soekarno en de zijnen zou gaan nastreven, de grootst mogelijke bezwaren tegen dat beleid. Eind mei '49 noemde hij in een brief aan de parlementaire redacteur van *Het Parool* de Republikeinse voormannen 'misdadigers die straks in Den Haag met de Nederlandse politici gezamenlijk aan de ronde tafel zullen zitten.' (brief, 30 mei 1949, van J. M. Somer aan N. Cramer, RvO). Twee maanden later vroeg hij ontslag in een brief aan de Legercommandant waarin hij sprak van de 'willekeur van een aantal Republikeinse machthebbers die binnen afzienbare tijd Indonesië en de bevolking van dat land aan de rand van de afgrond zullen brengen.' (brief, 20 juli 1949, ARA, Alg. Secretarie,